

SIMAX
classics

ARVE TELLEFSEN

Bilder fra et musikerliv

Bilder fra et musikerliv

Å se bakover er noe jeg ikke så ofte gjør - det er hele tiden så mye her og nå som krever min oppmerksomhet. Men da plateselskapet mitt gjerne ville samle en del av mine klassiske innspillinger på en dobbel-CD, lot jeg fortiden innhente meg til en viss grad. Jeg satte meg ned sammen med dem og hørte på innspillinger, for så å velge ut opptak som står meg nærmere enn andre. Det har vært en spennende prosess fordi jeg hadde glemt hvordan jeg spilte og tolket de forskjellige verkene for mange år siden. Men det har også vært litt vondt, fordi det betydde at jeg også måtte velge bort

: ting jeg kanskje gjerne ville hatt med.
: Imidlertid, det har vært noen
: spennende møter med meg selv i
: forskjellige epoker av min forholdsvis
: lange karriere. Jeg er vel som de fleste
: kunstnere ikke helt fornøyd med noe
: av det jeg har gjort. Av de mange
: tusen konserter jeg har spilt i årenes
: løp, har jeg kanskje vært ordentlig
: fornøyd med 5-6 stykker, der hvor alt
: har stemt; fiolinen, strengene, buen,
: harpiksen, salen, akustikken,
: temperaturen, fuktigheten, kontakten
: med dirigent, orkester, pianist, og ikke
: minst min egen psykiske og fysiske
: form. Det samme med innspillinger.

Men når det er sagt, så er denne samlingen på mange måter bilder fra mitt musikerliv.

Jeg har vært så heldig og kommet i kontakt med mange fremragende musikere og komponister, både her i Norge og i andre land, og jeg har uroppført mange verker. Noen komponister har jeg kommet ganske nær. Blant dem er Arne Nordheim, da han skrev sin fiolinkonsert for meg og Oslo Filharmoniske Orkester på 90-tallet. Han satt det meste av tiden i Ferdinand Finnes hus i Sør-Frankrike og komponerte konserten. Mange komponister vil overhodet ikke ha noen innblanding eller instrumental-tekniske innspill fra utøveren. Men Arne var veldig åpen for forslag om hva jeg syntes og hvordan instrumentet kunne utnyttes best mulig, for på den måten å få musikken til å klinge slik han hadde tenkt seg. Dette var jo før mailenes og SMSenes tid, så han skrev brev til meg fra

: Frankrike vedlagt noteark med fraser
: fra fiolinkonserten hvor han spurte om
: «hvor fort kan dette gjøres?», «kan
: dette spilles oktaven over?», «er det
: mulig å ta disse akkordene over alle
: fire strengene samtidig?», «ligger dette
: godt for å få et saftig vibrato?» osv.
: Og jeg svarte så godt jeg kunne.

: Arne yndet etter uroppførelsen å
: fortelle at han en gang skrev og spurte
: meg om «i hvilket tempo kan dette
: spilles?», og han påsto at jeg svarte
: «dette kan overhodet ikke spilles i noe
: som helst tempo». Jeg er veldig
: begeistret for hans fiolinkonsert (og
: det var Arne selv, også!) Konserten er
: ganske lang, nesten 40 minutter i én
: sats, og vi har dessverre vært nødt til å
: gjøre et par sprang i konserten for å få
: plass på denne utgivelsen. (Det hører
: med til historien at Arne alltid sa at
: konserten egentlig var for kort).

: Noen vil kanskje stusse litt over at det
: er tatt med bare én sats fra hver av de

tre Grieg-sonatene, men denne sammensetningen er noe jeg ofte har gjort også på konserter for å vise komponistens utvikling mellom den første og siste sonaten. Vi har tatt med 1. sats fra utgivelsen med Eva Knardahl og 2. og 3. sats fra innspillingen med Håvard Gimse – de siste to innspilt i Griegs stue på Troidhaugen.

Jeg har hatt gleden av – og spenningen ved – å musisere med flere generasjoner musikere. Her hjemme spilte jeg i starten av min karriere som tenåring med fremragende rutinerne musikere som var en god del eldre enn meg. Det var enormt lærerikt og inspirerende for meg som pur ung. Nå er deres navn og virke stort sett glemt av folk flest. Men jeg har ikke glemt dem. Så kom en periode hvor jeg spilte med jevnaldrende musikere. Det var selvfølgelig også spennende. I dag konserterer jeg med kolleger som er en god del yngre enn meg, og det er naturligvis også svært inspirerende.

: Det er i grunnen ganske store
: forskjeller mellom de tre generasjoner
: jeg har opplevd – i måten å spille på.
: Det ene er ikke bedre enn det andre;
: de eldre generasjoner var selvfølgelig
: like rike på musikalitet som nåtidens
: musikere, men det er klart at det gir
: utslag på det rent tekniske nivået at
: dagens unge musikere har hatt langt
: bedre utdannelsesmuligheter enn de
: tidligere generasjoner.

: Jeg benytter anledningen til å takke
: alle musikere og komponister. Hver
: eneste én har inspirert meg på
: forskjellig vis, og det har vært med på
: å forme meg som både musiker og
: menneske.

CD1

- 1 **J.S. BACH:** I Allegro fra Fiolinkonsert i E-dur, BWV 104208:06
2 **JOSEPH HAYDN:** II Adagio fra Fiolinkonsert nr. 1 i C-dur, Hob. VIIa/1.....05:48
3 **W.A. MOZART:** III Rondeau Allegro fra Fiolinkonsert nr. 3 i G-dur, K. 216..... 06:18
SCOTTISH CHAMBER ORCHESTRA

- 4-5 **CARL NIELSEN:** I Praeludium.
Largo - Allegro cavalleresco fra Fiolinkonsert, Op. 33..... 18:50
ROYAL PHILHARMONIC ORCHESTRA · YEHUDI MENUHIN, DIRIGENT

- 6 **WILHELM STENHAMMAR:** Romanse nr. 1 i A-dur fra
Två Sentimentala Romanser för violin och orkester, Op. 28.....05:45
TRONDHEIM SYMFONIORKESTER · OLE KRISTIAN RUUD, DIRIGENT

- 7 **JEAN SIBELIUS:** III Allegro ma non tanto fra Fiolinkonsert, Op. 47..... 07:31
8 **MAX BRUCH:** II Adagio fra Fiolinkonsert i g-moll, Op. 26..... 08:13
LONDON PHILHARMONIC ORCHESTRA · VERNON HANDLEY, DIRIGENT

- DMITRI SJOSTAKOVITSJ:** fra Fiolinkonsert nr. 1, Op. 99
9 III Passacaglia (Andante).....08:29
10 IV Cadenza04:53
11 V Burlesque (Allegro con brio)04:50
ROYAL PHILHARMONIC ORCHESTRA · PAAVO BERGLUND, DIRIGENT

CD2

EDVARD GRIEG

1 I Allegro con brio fra Fiolinsonate nr. 1 i F-Dur, Op. 8 09:16

EVA KNARDAHL, PIANO

2 II Allegretto espressivo alla Romanza fra Fiolinsonate nr. 3 i c-moll, Op. 45..... 06:14

3 III Allegro animato fra Fiolinsonate nr. 2 i G-dur, Op. 13.....05:56

HÅVARD GIMSE, PIANO

4 **FARTEIN VALEN**: Fiolinkonsert, Op. 37..... 13:56

TRONDHEIM SYMFONIORKESTER · OLE KRISTIAN RUUD, DIRIGENT

ARNE NORDHEIM: Fiolinkonsert 1996 (utdrag)

5 «Åpning» 10:35

6 «Cadenza»03:30

7 «Avslutning»02:47

OSLO FILHARMONISKE ORKESTER · CHRISTIAN EGGEN, DIRIGENT

8 **JOHAN HALVORSEN**: Scherzino 'Spurven', fra Suite Mosaique, Op. 35 nr. 3....02:34

9 **CHRISTIAN SINDING**: Romanze i e-moll, op. 9..... .04:55

ROBERT LEVIN, PIANO

OLE BULL

10 I Ensomme Stunde (La Mélancolie).....02:27

TRONDHEIM SYMFONIORKESTER · GÖRAN W NILSON, DIRIGENT

11 Bellini-variasjoner (utdrag fra konsertopptak i Stockholm mars 1981).....08:23

GÖRAN W NILSON, PIANO

ARVE TELLEFSEN, FIOLIN

10 år gammel, i finstasen.

FIOLINISTENS HJERTESLAG

August Albertsen

I tonedannelsen ligger fiolinistens hjerteslag. Tonedannelsen er den identifiserende puls for enhver fiolinist; ja mer enn som så, den blir hans "raison d'être". En identifiserende tonedannelse kommer ikke av seg selv. Den er et produkt av de ti tusen timers tid og flid. Og skal veien føre fram til den helt personlige hjerteslags-baserte tonedannelse, må det et element av ren besatthet med i bildet.

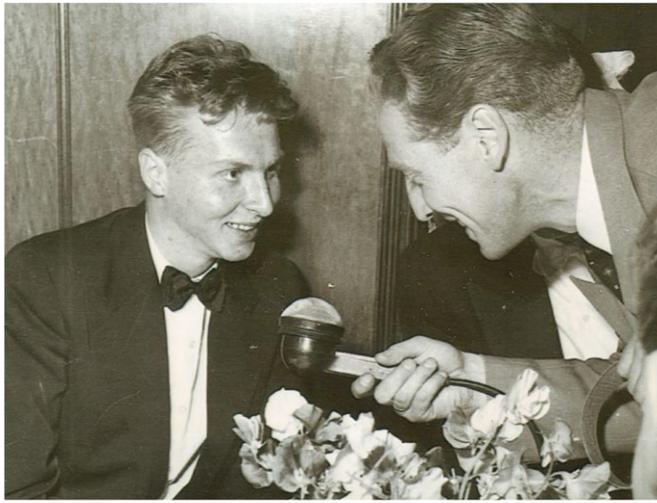
: Arve Tellefsens hjerteslag spinner
: toner av strengene som
: sammenbinder musenes verden –
: gjør musikk. Jeg snakker ikke om
: tellende perfeksjon, om noen slags
: fiolinistisk ekshibisjonisme, skjønt det
: til tider kan ha sin egenverdi i
: bestemte hierarkier; nei, jeg snakker
: om en tonedannelse som i betagende
: grad oppnår direkte sluttet kontakt
: med andre individer. Som kobler dem
: opp mot musikken selv, eller inn i
: musenes verden, om man vil.

Gjennom et halvt årtusen har fiolinen stått der som noe av det ypperste mennesket har frembragt; håndverk hevet opp til kunst. Hvordan denne gjenstanden er blitt traktert rent klanglig kan vi høre på opptak fra de siste hundre år. Lytter vi til enkelte av de store fiolinister fra 1910 og framover, hører vi et forandringens bilde, ikke minst innenfor det helt sentrale ledd: tonedannelsen. Og legger du ditt indre øre åpent og gjenskaper fiolinklangen fra de forskjellige tiår, så er det alltid den enestående personlige tonedannelsen du hører. Annerledes og utviklet gjennom en mangfoldig historisk prosess, men med samme grunnuttrykk for å nå fram til komposisjonens innerste intensjoner.

I femtiårenes Trondheim var vi som barn klar over at det vokste opp et helt spesielt fiolintalent på Møllenberg. Litt sier det om tidens sosiale liv at tanken på å gjennomføre en musikerutdanning var rimelig fjern, også for en superbegavelse. Initiativet kom fra miljøet omkring Studentorkestret i

: 'Samfundet'. Det var et miljø for de
: store entusiaster, kanskje det mest
: talentdrivende i en by som først
: 30-40 år senere skulle bli rene
: musikk talentfabrikken.

: Det var personer i dette miljøet som
: skapte seg sterke posisjoner i norsk
: samfunnsliv, men likevel forble
: 'musiske' personer livet igjennom.
: Det var også dem som fikk sin
: siv.ing. eller arkitektsamen og som
: deretter gjorde kort prosess og gikk
: rett inn i en profesjonell
: musikertilværelse. Her var saken
: klar; den superbegavede
: konsertmesteren, som var 5 år yngre
: enn de øvrige, måtte til København.
: I dette orkestret skjønte alle og
: enhver at Arve Tellefsen forvaltet
: noe enestående. Og det var et
: fantastisk sammentreff dette; den
: vilt begavede guttungen fra
: Møllenberg tålte både snøballer i
: ryggen og ukvemsord på vei til sin
: uforlignelige lærer Arne Stoltenberg.
: Så kom årene i Kongens by med
: Danmarks store fiolinist Henry Holst,
: tidligere konsertmester i
: Berlin-filharmonien.

En overrasket og svært glad vinner av Prinsesse Astrids Musikkpris, Trondheim 1956, intervjues av Håkon Karlsen, journalist i NRK.

Musikksjef i NRK Kristian Lange, dirigent Øivin Fjeldstad, Prinsesse Astrid, dirigent Finn Audun Oftedal, styreformann i Symfoniorkesteret i Trondheim, Bjarne Halvorsen, impresario Olaf T. Ranum og 1. prisvinner Arve Tellefsen.

Fra BBCs TV-serie 'MasterClass' med Yehudi Menuhin, 1966.

Som konsertmester i Wienersymfonikerne, med solist Alfred Brendel på slutten av 70-tallet.

På 60-tallet skulle Arve Tellefsen oppleve å nå frem til publikum over hele landet.

Det var til dels tunge år rent fysiologisk; en evinnelig sparekampanje. Men prosessen førte med et slag til allmenn aksept som kongerikets nye store fiolinist; «vår nye Ole Bull». Begrepet ble hyppig brukt etter at Arve Tellefsen vant Prinsesse Astrids Musikkpris. Med det Brahms-spillet som ble levert i debuten med Oslo-filharmonien i Aulaen i 1959, kunne Arve Tellefsen med største selvfølgelighet gjøre Lord Byrons ord til sine: «Jeg våknet en morgen og fant meg berømt».

Men også mer direkte sto Arve Tellefsen klar til å aksle Ole Bulls rolle fra attenhundretallet – om ikke som teatergrunder og prosjektmaker, så med en total hengivenhet til Ole Bulls melodiske verden, en verden som for lengst var vandret heden i 'progressive' norske intellektuelle kretser gjennom etterkrigstiden. Lytt til *I Ensomme Stunde* med Arve Tellefsen; mer ekte og ukunstlet fiolinspill er ikke levert; intet kan føyes til, intet kan trekkes fra.

Samtidig som triumfens trompeter gjallet fra en samlet norsk presse,

Det store gjennombruddet. Med pianisten Robert Levin under debutkonserten i Universitetets Aula, januar 1959. (Tegnet av Dagbladets Gøsta Hammarlund)

forsto Arve Tellefsen bedre enn noen at de berømte 'Kunstens Tinder' ikke var besteget. Rent teknisk følte han at verdens fiolinistfalangs befant seg høyere opp i fjellsiden. Det finnes klanglige vitnesbyrd om at tiden i New York hos Ivan Galamian - samtidens mest søkte fiolinpedagog - bar enestående resultater. Det fiolinistiske fyrverkeriet i Ole Bulls 'Bellini-variasjoner', i direkte konsertopptak fra Sveriges Radio, hører vi for første gang på denne utgivelsen. En innspilling som dokumenterer et virtuoseri på høyeste plan - et plan han neppe ville ha besøkt før Galamian-oppholdet. Vi må gjerne kalle det en underkjent side ved Arve Tellefsens fiolinspill.

Som selve antitesen til dette - innenfor rammen av den uutslukkelige fiolinlitteraturens univers - anbefales varmt innspillingen av andre sats fra Haydns Fiolinkonsert i C-dur. Etter selv å ha opplevd en ubeskrivelig 'live' fremføring med Arve og London Mozart Players er det en

: sann svir å vite at en innspilling
: foreligger; nå med Scottish
: Chamber Orchestra

: Arve Tellefsen har endret selve de
: sosialmusikalske konturene av
: 'fele-litteraturen' gjennom utgivelsen
: av sin enorme suksessinnspilling
: 'Pan', med salgstall som overgår alt
: av fiolinlitteratur i Norge - dette til
: tross; de store meningsinngripende
: opplevelser har Arve Tellefsen gitt
: oss i konsertsalen. En fremføring av
: den berømte d-moll chaconne fra
: Bachs andre Partita, fremført i
: Nidarosdomen for ganske mange
: tiår siden, er fortsatt med meg som
: en av de absolutte høydepunkter i
: livet. Hvor strålende er det ikke at vi
: ved denne utgivelsen også kan
: dokumentere at hans Bach-spill har
: all verdens musikalske autoritet.

: All medfødt stilfølelse til tross, det
: er utvilsomt tre fiolinister fra det
: nittende århundre som står Arve
: Tellefsen særlig nær: Heifetz, enhver
: fiolinists uoppnåelige drøm med sin
: helt spesielle toneproduksjon,
: Yehudi Menuhin med sin varme
: intensitet (ganske forskjellig fra

Zubin Mehta og Arve Tellefsen med Trondheim Symfoniorkester i 1960.

Arve Tellefsen i samtale med Finn Audun Oftedal, dirigent for Trondheim Symfoniorkester.

I samtale med Ricardo Muti etter prøve med Sveriges Radios Symfoniorkester.

Forkledd som gatemusikant i Karl Johans gate for Billedbladet NÅ, 1977.

Heifetz) og David Oistrakh; den ultimate fortolker også av de store 'moderne russere' – Sjostakovitsj og Prokofiev. Arve har betrodd meg hvordan han har forsøkt å trengte inn i hva det er Heifetz gjør i sin uforlignelig skjøre og spennende ansats i den første tonen i Bruchs 'Skotsk Fantasi'.

Menuhin og Tellefsen samarbeidet ved flere anledninger, bl.a. i Carl Nielsens fiolinkonsert som vi hører utdrag fra på denne utgivelsen. Menuhin hadde også dette uforklarlige i sin klang som har vært en stor inspirasjon. Arve påstår at hver gang han satte på 15 år gamle Menuhins innspilling av Elgars fiolinkonsert, begynte han å gråte av pur begeistring.

For Tellefsen og hans generasjon er David Oistrakh en fiolinist som skapte en ny og fascinerende klang. Arve opplevde Oistrakh 'live' for første gang som student i København i midten av 1950-årene. Oistrakh spilte da Sjostakovitsj sin 1. fiolinkonsert, og Arve var fullstendig fjetret av både fiolinisten og

: komposisjonen, og han svor på at
: den konserten *skulle* han spille, selv
: om den var aldri så vanskelig. Og
: denne konserten ble på mange
: måter den som sto Arves hjerte
: nærmest i mange tiår. Det Arve
: Tellefsen gjør med Sjostakovitsj
: fiolinkonsert er en dyp personlig
: tilnærming, basert på tradisjonen
: fra komponisten selv, formidlet av
: Mester David. Om ikke annet – den
: vil bli stående som en triumf i
: musikkformidlingens verden så
: lenge vi bryr oss om dens
: nødvendige egenverdi.

: Som et ikke uvesentlig tillegg til
: disse tre unike fiolinistene sier Arve
: Tellefsen at den som har inspirert
: ham aller mest når det gjelder klang
: uansett instrument, er Jussi Björling.
: Den svenske tenoren hadde en helt
: personlig klang som Arve oppfattet
: som spesielt nordisk, og som alltid
: gjorde et dypt inntrykk.

David Oistrakh var en viktig inspirasjonskilde, her fra et møte i Stockholm.

Arbeid med de aller yngste har alltid vært viktig for Arve. Et fint knippe musikanter fra Anne Berit Halvorsens Suzuki gruppe.

Arve Tellefsen og Yehudi Menuhin i forbindelse med innspillingen av Carl Nielsens fiolinkonsert, 1988.

Venner gjennom mange år og et utall konserter: Kaare Ørnung og Arve Tellefsen.

Håvard Gimse er en nær samarbeidspartner både på konserter og innspillinger, samt i arbeidet med Oslo Kammermusikkfestival.

CD1

1-3 Innspilt 14.-15. november 1996, ikke tidligere utgitt
Produsent: James Mallinson. Tekniker: Arne Akselberg.
©&© 2016 GMF ISRC: NOFZS1640010,040,070

4-5 fra 'Carl Nielsen: Violin concerto and Symphony no. 4'
Simax Classics PSC1144, 1998 ISRC: NOFGG5814010,020

6-7 fra 'Sibelius / Stenhammar / Valen'
Simax Classics PSC1173, 1999 ISRC: NOFGG9789040,030

8 fra 'Violin Concertos by Beethoven and Bruch'
Simax Classics PSC1171, 1998 ISRC: NOFGG4055050

9-11 fra 'Shostakovich / Bach'
Simax Classics PSC1159, 1993 ISRC: NOFGG9204030,040,050

CD2

1 fra 'Edvard Grieg: Three Sonatas for Violin and Piano'
Norsk kulturråds klassikerserie NKF 30044, 1981 © Universal

2-3 fra 'Edvard Grieg: Complete violin sonatas (recorded at Grieg's home Troldhaugen)'
Sony Classical SXX 89085, 2000 © Sony Classical ISRC: NOAAK9901020,060

4 fra 'Sibelius / Stenhammar / Valen'
Simax Classics PSC1173, 1999 ISRC: NOFGG9789060

5-7 fra 'Violin concertos by Arne Nordheim and Fartein Valen'
Sony Classical 501394 2, 2000 © Sony Classical ISRC: NOAAK0001010,011,012

8-9 fra 'Air Norvegien'
Fontana 6426 042, 1972 © Universal

10 fra 'Arco'
Simax Classics PSC1158, 1998 ISRC: NOFGG4104140

11 Konsertopptak fra 1981 © Sveriges Radio, ikke tidligere utgitt
NOFZS1640220

Stor takk til alle rettighetshavere for tillatelser
omkring utgivelse av denne samlingen.

Produsent: Erik Gard Amundsen
Mastering: Audun Strype

Foto: Per Heimly
Cover design: Martin Kvamme
Alle arkivfoto fra Arve Tellefsens private samling

PSC1340
©&® 2016 Grappa Musikkforlag AS
All trademarks and logos are protected.
All rights of the producer and of the owner
of the work reproduced reserved. Unauthorized
copying, hiring, lending, public performance
and broadcasting of this record prohibited.

ARVE TELLEFSEN

Bilder fra et musikerliv

- INNEHOLDER
OGSÅ OPPTAK
SOM IKKE
TIDLIGERE ER
UTGITT

J.S.BACH · MAX BRUCH · OLE BULL · EDVARD GRIEG
JOHAN HALVORSEN · JOSEPH HAYDN · W.A.MOZART
CARL NIELSEN · ARNE NORDHEIM · JEAN SIBELIUS
DMITRI SJOSTAKOVITSJ · CHRISTIAN SINDING
WILHELM STENHAMMAR · FARTEIN VALEN

Scottish Chamber Orchestra · Oslo Filharmoniske Orkester
Royal Philharmonic Orchestra · Trondheim Symfoniorkester
London Philharmonic Orchestra · Vernon Handley · Paavo Berglund
Christian Eggen · Yehudi Menuhin · Ole Kristian Ruud

EVA KNARDAHL · HÅVARD GIMSE · ROBERT LEVIN · GÖRAN W NILSON

7033662013401

ISRC: NOFZS1640

WWW.SIMAX.NO · SIMAX@GRAPPA.NO
ALL RIGHTS RESERVED GMF

PSC1340 · TT 149:29 · 2CD

©2016 GRAPPA MUSIKKFORLAG AS